

Karl W. Schwarz: Von Mathesius bis Masaryk. Über den Protestantismus in den böhmischen Ländern zwischen Asch/Aš und Teschen/Těšín/Cieszyn

Karolinum, Praha, 2019, 270 s., ISBN 978-80-246-3990-1.

Nakladatelství Univerzity Karlovy Karolinum v roce 2019 vydalo v krásné úpravě knihu *Von Mathesius bis Masaryk* (Od Mathesia k Masarykovi) s podtitulem *Über den Protestantismus in den böhmischen Ländern zwischen Asch/Aš und Teschen/Těšín/Cieszyn* (O protestantismu v českých zemích mezi Aší a Těšínem), jejímž autorem je uznávaný znalec právních dějin středoevropského evangelictví prof. Dr. Karl W. Schwarz z Evangelické teologické fakulty Vídeňské univerzity. Knihu redigoval prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek z Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy. Čítá 270 stran a člení se na předmluvu editora, úvod autora a 18 samostatných textů členěných do čtyř částí.

V první části *Zur josefinischen Toleranz* (O josefinské toleranci) nalezneme texty věnované evangelické církvi v Těšínském Slezsku v 18. a 19. století a josefinskému manželskému právu. Ve druhé části *Die Kirchen im 19. Jahrhundert im Spannungsfeld von Erweckung und Nationalismus* (Církev v 19. století na pomezí obrozenectví a nacionalismu) se dočteme o poměrech evangelíků augsburského vyznání (luteránů) v českých zemích, o roli, kterou v „prehistorii“ evangelické teologické fakulty ve Vídni sehrál František Palacký, o uznání Evangelické církve bratrské neboli ochranovské Jednoty bratrské v roce 1880, o vzniku a působení Svobodné církve reformované (dnešní Církev bratrské) v církevněpolitických souvislostech druhé poloviny 19. století a o založení reformovaného sboru v Brně pod vedením faráře Václava Pokorného.

Třetí část *Die Kirchen im 20. Jahrhundert* (Církev ve 20. století) je věnována otázce reformy předlitavského manželského práva v díle profesorů církevního práva Gustava Adolfa Skalského a Ludwiga Wahrmonda, protestantismu v českých zemích bezprostředně po rozpadu Rakouska-Uherska a vlivu T. G. Masaryka na

program Husovy československé bohoslovecké fakulty v Praze. Čtvrtá kapitola *Biographische Perspektive* (Životopisný pohled) obsahuje statě věnované Johannu Mathesiovi a jeho působení v Jáchymově v 16. století, Janu Amosi Komenskému a komeniologovi Jánu Kvačalovi, superintendentovi Moravsko-slezské superintendence a. v. Theodoru Karlu Haasemu, brněnským rodákům a profesorům vídeňské evangelické teologické fakulty Heinrichu Augustu Stählinovi, Josefu Bohatci a Erwinu Eugenu Schneiderovi, biskupovi Evangelické církve a. v. v Rakousku Oskaru Sakrauskému, jenž v letech 1939–1941 působil jako farář německého evangelického sboru a. v. v pražských Jirchářích, a českým profesorům bohosloví Zdeňku Kučerovi a Pavlu Filipimu. Knihu zakončuje přehled použité literatury a jmenný rejstřík.

Kniha vynikajícím způsobem navazuje na předchozí díl vybraných spisů prof. Schwarze *Der österreichische Protestantismus im Spiegel seiner Rechtsgeschichte* (Rakouský protestantismus v zrcadle svých právních dějin), který vyšel v roce 2017 v Tübingenu v nakladatelství Mohr Siebeck. Na rozdíl od této knihy, která obsahuje vybraná pojednání prof. Schwarze, jejichž předmětem jsou právní dějiny *rakouského* protestantismu, vyšly v recenzovaném svazku statě týkající se právních i církevních dějin evangelických církví *v českých zemích*. Jak známo, prof. Schwarz čte ve slovinštině, slovenštině i češtině, a proto je na rozdíl od mnoha svých německy mluvících kolegů schopen pracovat s původními prameny nejenom ve své mateřštině, ale i ve slovanských jazycích.

Čtenářům se tudíž do rukou dostává výsledek historické práce nejvyšší kvality, díky němuž se mohou seznámit s vybranými kapitolami dějin českého evangelictví *ve středoevropském kontextu*. Domnívám se, že právě v tomto rysu tkví neopakovatelnost prací prof. Schwarze – málokdo totiž dokáže zasadit události rozpínající se na časové ose převážně od vydání Tolerančního patentu do současnosti do širších souvislostí vývoje protestantismu v habsburské monarchii i nástupnických státech s takovou přesvědčivostí a samozřejmostí, jako prof. Schwarz. V poznámkovém aparátu jednotlivých textů nacházíme četné odkazy nejenom na odbornou literaturu, ale i na archivní prameny uložené ve vídeňských archivech či dobový tisk, abychom mohli pod autorovým vedením sledovat klíčové události našich církevních dějin v novém světle.